

13468

10342

100. 91.209. -
D

Revista generală al documentelor culturale
și instructivei publice

1000
11. Mr. Sculptura

10342.

ADERAREA ROMÂNIEI LA CONVENȚIUNEA DIN BERNA

DE

TRANDAFIR G. DJUVARA

MINISTRU PLENIPOTENȚIAR

PREȘEDINTE AL ASOCIAȚIUNEI LITERARE ȘI ARTISTICE INTERNAȚIONALE

14561
1954

BUCUREȘTI. * * * * *
STABILIMENTUL GRAFIC, * * *
ALBERT BAER. Strada Numa-Pompiliu, 5-9.
1907 * * * * *

Inv. 10342.

ADERAREA ROMÂNIEI LA CONVENȚIUNEA DIN BERNA

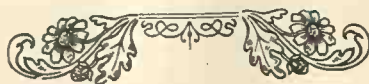
DE

TRANDAFIR G. DJUVARA

MINISTRU PLENIPOTENȚIAR

PREȘEDINTE AL ASOCIAȚIUNEI LITERARE ȘI ARTISTICE INTERNAȚIONALE

B245815

DONAȚIUNE

BUCUREȘTI. * * * * *
STABILIMENTUL GRAFIC, * * *
ALBERT BAER. Strada Numa-Pompiliu, 5-9.
1907 * * * * *

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
COTA 10342

RC49/05

B.C.U. Bucuresti

C14561

ADERAREA ROMÂNIEI

LA CONVENȚIUNEA DIN BERNA

Aderarea României la Convențiunea din Berna

„Un fapt considerabil s'a produs în domeniul dreptului internațional. O convențiune de uniune pentru protegierea operilor literare și artistice s'a încheiat și s'a promulgat oficialmente de mai multe state, cari la o altă întrupază impunătorul grup de aproape 450 milioane de inși¹⁾. Aproape jumătate din întreaga populațiune a pământului, s'a strâns sub acelaș steag și s'a plecat dinaintea acestei proprietăți, sfinte între toate, dar de esență metafizică, negată un timp atât de îndelungat, numărând abia un veac de viață și care se numește dreptul autorului asupra operei sale“.

Iată cum salută, acum 20 ani, eminentul jurisconsult Ed. Claret semnarea convențiunii dela Berna!

Care eră înțelesul exact al acestei convențiuni și ce progrese realiză dânsa în domeniul internațional? Dintr'un complex de legislațiuni și jurisprudențe deosebite, câte odată chiar contradictorii, zece state, printre cari tocmai acele ce calcă în fruntea propășirii omenești, adică : Anglia, Franca, Germania, Italia, Belgia și Elveția, s'au învoit a trage niște principii comune, cari să garanteze drepturile autorilor de opere literare și artistice.

Printre aceste principii cel mai greu de admis eră asimilarea streinilor cu inșiși naționali, principiu la care nu se gândise, sau cel puțin nu-l formulase, nici vestitul reportor al legii franceze atât de liberă din 19 Iulie 1793, dar care intrase în conștiința judecătorilor francezi, chiar înainte decretului din 1852, care a consfințit acest principiu. Și în adevăr, de îndată ce proprietatea literară și artistică eră recunoscută în drept, eră greu de susținut că drepturile autorilor streini încetează la granițele respective ale fiecărui stat, pentru a se putea organiza, sub chiar scutul legii, acele spoliațiuni cunoscute sub numele de contrafaceri, reproduceri, adaptațiuni și traduceri ilicite. E interesant și caracteristic a pune față în față opiniunea, cu desăvârșire concordantă, a reprezentanților a două lumi opuse: Lakanal zicea : „Dintre toate proprietățile, aceea ce se poate mai greu tăgădui este fără îndoială aceea a produselor geniului și dacă un lucru e de mirare, e faptul că a mai fost nevoie ca această proprietate să fie recunoscută și exercițiul ei asigurat printr'o lege pozitivă“, iar în 4 Dec. 1843, după o jumătate de veac, Napoleon Ludovic Bonaparte,

1) Această populațiune este astăzi de aproape 650 milioane, căci dela încheierea convențiunii au mai aderat alte state. Fac acum parte din uniune : Germania, Belgia, Spania, Franca, Anglia, Haiti, Italia, Japonia, Luxemburg, Monaco, Norvegia, Elveția, Tunisia, Suedia și Danemarca.

viitorul prin lovitură de stat Impărat al Franciei zicea: «Cred că opera intelectuală este o proprietate ca și o moșie, ca și o casă, că ea trebuie să se bucure de aceleași drepturi și să nu poată fi înstreținată decât pentru cauză de utilitate publică». Atât este de adevărat că chiar extremele se ating, când e vorba de un adevăr etern, isvorit din însăși conștiința popoarelor luminate.

Principiul fundamental al egalității între streini și naționali fusese perfect formulat de consiliul federal elvețian, în nota sa din 3 Decembrie 1883 către guvernele streine: «o înțelegere generală prin care s'ar proclama principiul superior sau altfel zis de drept natural, că *autorul* unei opere literare și artistice, oricari ar fi naționalitatea lui și locul de reproducere, trebuie proteguit pretutindeni deopotrivă cu supușii fiecărei națiuni». Acest principiu a triumfat în convențiunea din Berna și astăzi nici nu mai e contestat de nici un om competente în materie.

În afară de principiul egalității între autorii streini și cei naționali, convențiunea din Berna mai realiză încă și următoarele progrese asupra stărei anterioare ale legislațiunilor particulare din diferitele țări: se desființau formalitățile numeroase de înregistrare și de depozit, cari nu făceau, în definitiv, decât să dea arme de procedură isteților contrafăcători; — se dispensa de termenul de trei ani ce se impunea autorilor pentru a începe traducerea operilor lor, restricțiune neîntemeiată, arbitrarie și vexatorie; — se opreau contrafacerea servile și apropiatiunile indirecte, contrafăcătorii de tot soiul fiind foarte dibaci în a ocoli legile neîndestul de precise; — se fixau presumpțiuni hotărâte și limpezi pentru deschiderea acțiunii judecătorești; — se prevedea alcătuirea de uniuni restrânse mai înaintate chiar decât uniunea generală în măsurile de luat pentru ocrotirea drepturilor de autor; — se luau dispozițiuni de protejire pentru gazete și reviste, pentru fotografii și opere colorografice; în fine se creă și se organiză Biurul Internațional pentru protecțiunea proprietății literare și artistice din Berna¹⁾.

Bazele acestei convențiuni au fost puse de conferința asociațiunii literare și artistice internaționale care s'a întrunit la Berna în Septembrie 1883 și la ale cărei lucrări am avut onoarea să iau și eu parte²⁾.

Convențiunea din Berna, pe de altă parte, nu pune decât două restricțiuni țărilor aderente: 1) li se impunea o protejire minimă de 30 ani după moartea autorului, ceea ce nu era o greutate căci, în afară de România, toate statele acordă o protecțiune de cel puțin 30 ani după moartea autorului, afară de Haiti (20 ani) și Chili (5 ani); 2) li se impune să asimileze dreptul de traducere cu dreptul de reproducere, lucru consacrat de jurisprudența franceză, fără chiar să existe un text precis de lege în această privință.

Astfel s'a încheiat această operă monumentală a uniunii din Berna, despre care ilustrul avocat și președinte al asociațiunii literare și artistice internaționale Eug. Pouillet a zis că a fost întemeiată de «alianța literatorilor și artiștilor»³⁾.

*

Mai înainte de a învedera oportunitatea pentru România de a adera la convențiunea din Berna, nu socotesc de prisos de a spune câteva cuvinte asupra naturei chiar a dreptului de autor.

1) *Ed. Claret*, Etude par la Convention d'Union Internationale pour la protection des œuvres littéraires et artistiques. Paris, 1887.

2) *ib.* p. 16.

3) Actele conferinței din Paris, p. 106.

Suntem departe de epoca când se contesta acest drept, astăzi recunoscut de toate statele civilizate și de toți jurisconșulții de seamă. Se mai discută însă, din când în când, până la ce punct denumirea de *proprietate literară și artistică* este exactă. Cu drept cuvânt se tăgăduște acesteia cele trei caractere constitutive ale proprietății, adică că nu e nici absolută, nici exclusivă, nici perpetuă ¹⁾.

S'a ajuns astfel la concluziunea că expresiunea de *proprietate literară și artistică* nu este tocmai juridică. În general se admite mai bucuros expresiunea de *drept de autor*, la germani: *Urüberrecht*. Chiar biuroul internațional din Berna a dat titlul de: *Le droit d'auteur* organului oficial al Uniunii.

Totuși unii jurisconșulți, ca Cl. Couhin au susținut că: „expresiunea de *proprietate industrială, literară și artistică* nu e numai consfințită de obicei, dar e încă, din punctul de vedere rațional și științific, de cea mai riguroasă îndreptățire“ ²⁾

Printre aceștia se pot rândui și unii publiciști români, cari cred că art. 19 al Constituțiunii noastre este perfect de ajuns pentru a garanta dreptul de autor; să se aplice dreptul comun, ca pentru orice proprietate și nimic mai mult. Tot astfel și legiuitorul român a intitulat: *despre proprietatea literară* primul capitol al legii presei din 1 Aprilie 1862.

Alți jurisconșulți, ca ilustrul Pouillet, păstrând denumirea de *proprietate*, recunosc că e vorba de o proprietate de o natură deosebită, cu o reglementare *sui generis* și căreia regulile proprietății în materie de obiecte corporale nu se potrivesc pe deplin ³⁾. Asemenea și Accolas.

Manzoni a caracterizat de minune controversa: „Formula de *proprietate literară* nu e decât o metaforă și ca toate metaforele, ea devine un sofism, din momentul ce voim să o transformăm într'un argument, sofism care consistă în a încerca să schimbi o asemănare într'o identitate perfectă“.

Amicul meu Georges Maillard, eminentul președinte al recentului congres literar și artistic internațional din București, a ajuns la judicioasa încheiere că: „ne aflăm în fața unei certe de cuvinte; e totdeauna primejdios să întrebuițăm o expresiune împ. oprie, pentru că tot repetând o mereu, uităm improprietatea ei și ajungem, în mod firesc, să tragem aceleași consecințe ca și când ea ar fi exactă“. Și iscusitul avocat sfârșește cu această fină observațiune: „dacă în dreptul roman existau contracte nedenumite, de ce nu ar exista și drepturi neclasabile, cari țin și de una și de alta din categoriile existente, având caracterul lor propriu?“.

Asemenea și elocintele represintant al Belgiei, pe care publicul l'a aplaudat cu atâta entusiasm la Ateneu, d-l Wauwermans socotește absolut de prisos această discuțiune teoretică, de oarece contradictorii cei mai inversunați sunt perfect de acord asupra urmărilor practice ale sistemelor lor respective ⁵⁾.

Un punct asupra căruia aproape toți jurisconșulții sunt unanimi e caracterul mobilier și necorporal al dreptului de autor ⁶⁾.

S'au încercat și alte denumiri, de pildă cea de *proprietate intelectuală*, expresiune ce d. Clunet crede că a fost pentru prima oară întrebuițată de legea spaniolă de la 10 Ianuarie 1879 ⁷⁾; asemenea și denumirea de

1) Cu toate acestea perpetuitatea dreptului de autor există deja în trei țări: în Guatemala, în Mexico și în Venezuela.

2) La prop. ind. art. et litt., t. I, Introduction.

3) Tr. de la prop. litt. et art. No. 9.

4) La prop. ind. litt. et art. p. 135.

5) Le droit des auteurs en Belgique, No. 7.

6) G. Hérad. Tr. de la prop. intellectuelle, t. I, No. 56.

7) Etude sur la Convention de Berne, p. 14.

drepturi intelectuale, propusă de d. Edm. Picard⁵⁾. Se știe că Anglia și Statele-Unite întrebunțează expresiunea de *copyright* (drepturi de copie).

În conferințele diplomatice, din care a eșit uniunea internațională din Berna, s'a vânturat îndestul toate aceste teorii și rezultatul a fost că, deși guvernul francez, credincios tradițiunii, insista să se mențină vechea denumire de *propriété littéraire et artistique*, s'a ajuns la înțelegerea de a se adopta definitiv expresiunea de: «protection des droits des auteurs sur leurs œuvres littéraires et artistiques». Aceasta e astăzi formula oficială a biuroului internațional din Berna, ceea ce nu împiedică că vechea denumire de *propriété littéraire et artistique* revine pururea în discuțiune.

Oricare ar fi numele ce vom da dreptului de autor, importantul este că, odată acest drept recunoscut, urmează să-l ocrotim, cum e ocrotit în toate statele civilizate. Singurile țări în lume cari nu au nici o dispozițiune legală asupra dreptului de autor sunt: Abisinia, Afganistanul, Bulgaria, China, Congo, Siberia, Marocul, Muntenegru, Oman, Orange, Persia, Sârbia și Siamul. Această simplă enunțare e destul de elocintă.

România a fost printre națiunile premergătoare, de oarece, încă din 1862, a admis principiul fundamental al asimilării streinilor cu naționali, principiu care, tocmai în 1886, a triumfat, prin convențiunea din Berna, în majoritatea statelor civilizate ale Europei. Cu un trecut atât de glorios, suntem datori să asigurăm autorilor o ocrotire cât mai dreaptă și mai rațională.

*

Una din formele cele mai practice ale acestei ocrotiri este aderarea la convențiunea din Berna și s'a observat că, dela 1886, se încheie din ce în ce mai puține învoiri internaționale pentru protecțiunea proprietății literare și artistice. Lucrul este firesc, de oarece convențiunea dela Berna coprinde regulile cele mai înțelepte și mai practice cu privire la dreptul de autor și cum această convențiune este deschisă tuturor îmbunătățirilor ce s'ar propune de statele co semnatare cum și de biurul uniunii și de congresele anuale ale asociațiunii literare și artistice internaționale, este firesc că ținta generală este de a perfecționa dispozițiunile existente, fără a mai recurge la înțelegeri bilaterale, cari nu ar avea decât un teren de acțiune mult mai restrâns.

Care ar fi noua situațiune legală ce s'ar crea României prin aderarea ei la convențiunea din Berna?

Contrar credinței în deobște răspândite, situațiunea actuală nu s'ar schimba mult. Precum odinioară majoritatea publicului credeă că, la noi, nu există lege care să ocrotească pe autori, deși legea din 1862 eră perfect în vigoare, precum mai în urmă credința generală eră că streinii nu se pot bucura de drepturi egale cu naționali, decât în virtutea unor tractate speciale, ceea ce s'a dovedit judecătorește inexact, — tot astfel astăzi multă lume crede că ne-am aruncă cine știe în ce aventură grozavă, dacă am adera la convențiunea din Berna; de fapt însă, noi, în urma jurisprudenței stabilite de Înalta curte de casațiune și justiție, prin hotărîrea sa dela 5 Iulie 1906, suntem ca și intrați în uniunea internațională din Berna, după cum o vom dovedi mai la vale.

În adevăr, principiul fundamental al convențiunii din Berna este, precum am spus mai sus, asimilarea streinilor cu naționali și putem fi mândri,

⁵⁾ Bulletin de la conf. du jeune barreau, 1874, p. 50.

că legiuitorul român a admis acest principiu încă din 1862. Din acest punct de vedere România a fost anti-mergătoare, căci, la acea epocă, afară de Franția, puține țări erau în Europa, ca Portugalia, Prusia, Baden și Bavaria¹⁾, cari să nu pretindă o reciprocitate isvorând din convențiuni diplomatice, ci se mulțumeau cu simpla reciprocitate de fapt sau reciprocitatea legală, isvorând din legislațiunile interne ale statelor, pentru a asigura streinilor drepturile lor de autor. Dintre statele cari fac actualmente parte din uniunea internațională din Berna, Italia, Suedia, Monaco și Elveția admit acest principiu al reciprocității legale, ca și România; pe de altă parte Franția, Belgia, Luxemburgul și Egiptul acordă protecțiune tuturor statelor fără excepțiune, fără condițiune de reciprocitate, prin urmare cu aceste șapte țări tratamentul egal există deja de fapt. Patru alte țări: Anglia, Spania, Danemarca și Norvegia pot consacra această reciprocitate de tratament printr'un singur schimb de note diplomatice, fără a fi nevoie să se încheie convențiuni speciale, cari să fie aprobate de corpurile legiuitoare. Astfel dar dintre toate țările cari formează astăzi uniunea internațională din Berna numai patru sunt cu cari reciprocitatea de egal tratament ar trebui consfințită printr'un tractat sau declarațiune diplomatică aprobată de parlamente și aceste patru țări sunt: Germania, Japonia, Tunisia, și Haiti. Cu aceste trei din urmă cestiunea neprezintă nici un interes, rămâne în definitiv numai Germania. Dar este învederat că imperiul German nu va putea rămâne în condițiunea de inferioritate în care se află, expunând pe autori și artiști germani să continue a fi spoliați de drepturile lor fără putință de urmărire, pe când autorii celorlalte state, care au reciprocitatea legală, să fie ocrotiți în România; dacă nu intrăm imediat în convențiunea din Berna, Germania de sigur se va grăbi să ceară, pe cale diplomatică, recunoașterea reciprocității. De altminteri nici România nu are interes, odată ce urmărește pe contrafăcători, de a acorda un monopol contrafăcătorilor operilor Germane, legea trebuie să pedepsească de o potrivă pe toți vinovații, de orice naționalitate ar fi dâșii.

Prin urmare, din punctul de vedere principal al asimilării streinilor cu naționali, putem zice, fără exagerare că România este ca și intrată în Convențiunea din Berna.

*

1) Iată exact, după d. A. Osterrieth, numele tuturor statelor cari, înainte de 1862, admiteau principiul reciprocității legale: ducatul de Baden, decretul din 8 Sept. 1806, art. 4; — Anhalt Dessen, decretul din 15 Nov. 1827, art. 9; — Danemarca, decretul din 7 Maiu 1828 și legea din 24 Dec. 1857, art. 23; — Anhalt Cöthen, decretul din 23 Dec. 1828, art. 1 și 10; — Hessa, legea din 23 Sept. 1830, art. 1 și 9; — Prusia, legea din 11 Iunie 1837, art. 38 și ordonanța din 5 Iulie 1844, art. 4; — Saxa-Weimar, legea din 11 Ian. 1839, art. 38; — Bavaria, legea din 15 Aprilie 1840, art. XII; — Brunswick, legea din 10 Febr. 1842, art. 21; — Regatul Saxeii, legile din 22 Febr. 1844, art. 11, din 27 Iulie 1846, art. 17 și din 30 Iulie 1855, art. 1; — Austria, legea din 19 Oct. 1846, art. 39; — Portugalia, legea din 8 Iulie 1851, art. 32; — Reuss, ordonanța din 24 Dec. 1827, art. 3; — Saxa-Altenburg, legea din 1 Dec. 1827, art. 4; — Grecia, Codul Penal din 1833, art. 433; — Anglia, legea din 10 Maiu 1844; — Norvegia, legea din 15 Sept. 1830. Voiu observa numai că, în Anglia, în Danemarca și în Norvegia, deși principiul reciprocității legale este admis, trebuie prealabil să se pronunțe o ordonanță regală pentru a se da efect acestui principiu; această ordonanță fiind unilaterală, nu e nevoie de nici o negociere diplomatică. Adrian Huard, în lucrarea sa: *Etude comparative des législations française et étrangère en matière de propriété industrielle, artistique et littéraire*, zice, la pag. 187, că exemplul Franței, de a acordă tuturor streinilor aceleași drepturi ca și naționaliilor, fără nici o condițiune de reciprocitate, a fost urmat de Venezuela și de Chili. Biuroul internațional din Berna, ce am consultat asupra acestui punct, m'a lămurit astfel: Textul original al legii Chiliane publicat în *Contardo*, Recopilacion de leyes (Santiago, 1886, p. 230) prevede că streinii nu se pot bucura de aceleași drepturi ca și chiliani în timp de 10 ani, decât dacă fac să apară, în Chili, o nouă edițiune de opere deja publicate în alte țări; — cât pentru Venezuela, acest stat nu acordă streinilor decât dreptul exclusiv de a publica, reproduce sau vinde operele lor în tot teritoriul Republicii, cu alte cuvinte se cere naționalizarea operei, ceace e departe de principiul reciprocității necondiționate, cum pretinde Huard.

Să examinăm celelalte dispozițiuni ale Convențiunii din Berna.

Printre acestea cea mai de căpetenie este suprimarea oricărei formalități, afară decât aceea impusă de țara de origină a operei (art. 2). Din acest punct de privire, România s'ar afla într'o situațiune excepțional de favorabilă, căci prin legea din 23 Martie 1904, în urma propunerii mele în Senat, suprimându-se depositul obligatoriu și înregistrarea operilor la Ministerul cultelor și instrucțiunii publice, autorii români ar fi apărați în toate țările Uniunii și s'ar bucura de toate drepturile menționate în Convențiunea din Berna fără a fi nevoiți să îndeplinească nici o formalitate. Ei ar avea o situațiune privilegiată cum nu au nici unii dintre autorii statelor contractante. Acesta este primul avantajiu ce am trage prin faptul aderării noastre la Convențiunea din Berna, avantajiu a cărei însemnătate nu va scăpa jurisconsultilor, cari știu că formalitățile încălcite și întortochiate sunt principala cauză că împrecinații nu și pot căpăta dreptatea; dificultatea aceasta e și mai serioasă pentru procesele de urmărit în străinătate, unde procedura este atât de variată și greu de condus.

Cari sunt operele literare și artistice ocrotite de Convențiunea din Berna? Articolul 4 al acestei Convențiuni le enumerează în ordinea următoare: cărțile, broșurile și orice alte scrieri; operele dramatice și dramatico-musicale; compozițiunile musicale cu sau fără cuvinte; operele de desen, de pictură, de sculptură, de gravură; litografiile, ilustrațiunile, hărțile geografice: planurile, crochiurile și operele plastice, privitoare la geografie, la topografie, la arhitectură sau la științe în general». Mai urmează această frază: *in fine* orice producțiune din domeniul literar științific și artistic care ar putea să fie publicată prin veri ce mod de tipărire sau reproducere» dar jurisprudența a stabilit că acest *in fine* restrânge protecțiunea numai la operele menționate mai sus, astfel că Congresele literare și artistice internaționale din Weimar (1903) și București (1906) au cerut ca această expresiune de *enfin* să fie înlocuită cu expresiunea *en outre*, pentru a lărgi înțelesul și a cuprinde orice producțiune literară, științifică și artistică. Dar astfel cum este astăzi în vigoare Convențiunea din Berna operele ocrotite se mărginesc la cele specificate mai sus.

Este adevărat că legea dela 1 Aprilie 1862, actualmente în vigoare, nu prevede anume toate aceste producțiuni ale spiritului; dar nu trebuie uitat că această lege a fost copiată după legea franceză din 1793, care asemenea e foarte laconică, ceea ce nu a împiedicat să fie, inaplicarea ei, întinsă la toate operele literare și artistice. Tot astfel și art. 339—342 din Codul nostru penal, pedepsind contrafacerea operilor literare și artistice cum și reprezentațiunile dramatice neautorizate, sunt inspirate din art. 425 și 429 din Codul penal francez. Prin urmare este învederat că judecătorul român va fi dispus a urmări pilda dată de jurisprudența franceză pentru cazuri similare. Aceasta s'a și întâmplat. Sentința secției II-a a Trib. Ilfov din 7 Decembre 1898 declară că art. 1 al legii asupra presei din 1862, lege care garantează dreptul autorilor asupra scrierilor lor și care e redactată în termenii cei mai largi posibili, este generic: și că, fără deosebire de valoarea, scopul sau obiectul scrierii, dreptul autorilor este ocrotit de lege. Tot astfel și înalta Curte de Casație și justiție prin hotărîrea sa dela 21 Septembrie 1893 lasă la aprecierea suverană a judecătorului să statornicească care sunt operele literare și artistice cari merită să fie ocrotite. Este deci neîndoios că protecțiunea ar fi întinsă de instanțele noastre judiciare chiar asupra operi-

lor literare și artistice cari nu sunt anume citate de legea din 1862, cum s'a făcut deja pentru fotografii.

Dar chiar dacă această ipotesă ar fi combătută, de îndată ce legea din 1862 este recunoscută ca învechită și ne mai răspunzând actualelor cerințe, în urma progreselor făcute asupra materiei, este mai logic să ne întrebăm dacă operele enumerate la art. 4 al Convenției din Berna merită să fie ocrotite în contra reproducerilor ilicite, sub orice formă s'ar prezenta ele. Examinând cu atențiune toate acele opere, orice om de bună credință va recunoaște că nu se poate, în mod arbitral, acorda protecțiune cutăror opere și a o refuza altora; astfel în enumerarea de mai sus s'ar putea poate adăoga oarecari opere scăpate din vedere, dar evident că nu s'ar putea scoate nici una.

În privința traducțiunii, textul actual al Convenției din Berna (art. 5) este mai restrictiv decât acel al legislațiunilor principalelor State și decât jurisprudența stabilită în Franța. În adevăr, el obligă pe autor să publice o traducere a operei sale în termen de 10 ani, fără de care pierde dreptul său exclusiv de traducțiune, pe când tendința generală este de a acorda autorului un drept exclusiv de traducere, care să dureze tot atât cât și dreptul său asupra operei originale. Dificultatea, în 1886, a provenit din partea Germaniei; astăzi însă legea germană asimilează traducerile cu reproducerile ilicite. În Franța, deși nu a existat un text special de lege în privința traducerii, instanțele judiciare au asimilat traducerile cu reproducerile. Tot astfel fără îndoială, ar proceda și judecătorul român și asupra acestui punct cei patru autori¹⁾ ce au presintat lucrări la ultimul Congres literar și artistic au fost de acord. Prin urmare, în virtutea principiului că: «cine dă mai mult, dă și mai puțin» putem afirma că, în privința traducerilor, aderarea Rămâniei la Convențiunea din Berna nu ar presintă nici o greutate. Nu pot purcede înainte, fără a repetă ce am zis de alătea ori, că piedicile ce s'ar pune pentru a micșora numărul nesăbuitelor traduceri, făcute de oameni nepricepuți, ar fi în interesul păstrării limbei și propășirii literaturii.

Sunt însă trei soiuri de opere, ocrotite de Convențiunea din Berna, dar despre cari nu se pomenește în legea noastră astăzi în vigoare: operele postume, anonime și pseudonime. În afară că aceste opere sunt de o mai mică însemnătate, nu socotesc că li se poate refuza protecțiunea, de îndată ce principiu'l protecțiunii este admis; prin faptul chiar că aceste denumiri sunt generice, putând coprinde într'însele orice fel de lucrări științifice, artistice și literare, nu poate fi un moment cestiune de a le respinge în bloc, când mai nainte s'au statornicit drepturi de protecțiune pentru lucrări similare. Nici asupra acestui punct, aderarea României la Convențiunea din Berna nu poate întâmpina stavile serioase.

Regimul aplicabil ziarelor astfel cum îl statornicește Convențiunea din Berna, se deosebește intrucâtva de cel actualmente în vigoare în România. Art 7 al acestei Convențiuni stipulează că: „Romanele foiletoane, între cari se coprink și nuvelele, publicate în ziare sau reviste periodice ale uneia din țările Uniunii, nu vor putea fi reproduse, în original sau în traducere, în celelalte țări ale Uniunii, fără autorizarea autorilor sau cesionarilor lor“. Iată pe de altă parte cum sună art. 3 al legii din 1862: „Articolele ce autorii sau proprietarii lor nu vor voi că

1) D-nii C. Hamangiu, Ion T. Ghica, Al. Nicolau și T. G. Djuvara.

să se reproducă în alte jurnale, vor trebui a purta la început nota că reproducerea este oprită, se înțelege numai articolele literare și științifice". În fond, protecțiunea este acordată și de o parte și de alta, atât numai că după Convențiunea din Berna protecțiunea se acordă romanelor foiletoane și nuvelilor, fără a se face pe original nici o mențiune, pe când legislatorul român cere această mențiune pe toate articolele literare și științifice. Reserva însă este obligatorie chiar după Convențiunea din Berna, aliniatul 2 al art. 7, pentru toate celelalte articole de ziare și de reviste periodice; dacă rezerva de interdicere nu este făcută, reproducerea este permisă, cu condițiune de a se arăta izvorul. În fine după ultimul aliniat al articolului 7, „nici într'un caz interdicerea nu se poate aplica articolelor de discuțiune politică, noutăților zilei și faptelor diverse". Aceste trei din urmă sunt dar libere de a fi reproduse. În aceste condițiuni, se poate zice că toată libertatea este acordată discuțiunii și drepturile publicului de a fi bine informat sunt ocrotite. Atât numai se poate obiecta că Convențiunea din Berna, în textul ei actual, este prea liberală sau mai exact imprudentă în ceiace privește dreptul de a reproduce noutățile zilei și faptele diverse, drept ce poate da loc la abuzul care constituie concurența nelegală; de aceea și diferitele congrese ale Asociațiunii literare și artistice internaționale au cerut îngrădirea acestui drept. Dar acest punct va merita discuțiune în alcătuirea proiectului de lege asupra dreptului de autor. De o cam dată, Convențiunea din Berna dă mai multe garanții decât i s'ar putea reclama.

Imi mai rămâne să semnalez o deosebire între tratamentul Convențiunii din Berna și acel al legii din 1862 cu privire la termenul de protecțiune acordat operilor autorului după moarte: Convențiunea din Berna cere un minimum de 30 ani, pe când noi nu dăm decât 10 ani. Acest termen, unul din cele mai scurte care există (cel mai scurt e cel de 5 ani din Chili), a fost împrumutat legii franceze din 1793; de atunci însă, în Franța protecțiunea a ajuns să fie asigurată pentru 50 ani după moartea autorului, termen adoptat și de Belgia, Danemarca, Ungaria, Norvegia, Portugalia, Rusia, Suedia, etc. Până și în Turcia e un termen de 40 ani, dela data publicării operei. Chiar dacă nu am merge până la termenul cel mai lung de 80 ani, adoptat de Spania, în tot cazul cel puțin admitem termenul de 30 ani, înscris în legislațiunile Germaniei, Austriei, Japoniei și Elveției. Prin urmare și din acest punct de vedere aderarea României la Convențiunea din Berna nu prezintă nici o dificultate.

Acestea sunt analizate punct cu punct, dispozițiunile Convențiunii din Berna, dintre cari majoritatea și în tot cazul cele mai de căpetenie sunt conforme dispozițiunilor legii noastre în vigoare, iar cele cari prezintă deosebiri de detalii, nu sunt de natură a ne împiedica să intrăm în Uniunea internațională pentru ocrotirea dreptului de autor.

După ce am arătat puținele restricțiuni ce Convențiunea din Berna pune acelor cari doresc să intre în Uniunea internațională din 1886, imi rămâne să arăt și câteva materii, pe cari ea le rezervă în mod formal legislațiunilor naționale. Acestea sunt: fixarea întinderii împrumuturilor zise licite, printre cari sunt importante publicațiuni destinate învățământului, prevăzute la art. 8 al Convențiunii (vezi art. 5 al legii din 1862); sechestrarea contrafacerilor (vezi art. 6 al legii din 1862 și art. 339 — 342 din codul penal); limitele apropiiațiunii indirecte (adoptațiunile, localizările, etc.): retro-

activitatea, despre care legea română, ca și cea franceză nu se ocupă *). În cercul acestei libertăți ce se rezervă inițiativei legislațiunilor interioare, noi putem de pildă permite reproducerea fără autorizare a actelor oficiale, a hotărîrilor judecătorești, a discursurilor parlamentare și a discursurilor rostite în întruniri publice, a articolelor de discuțiune politică, a descrițiunilor invențiunilor științifice, a noutăților zilei, a citațiunilor în scop de critică și polemică sau pentru opere destinate învățămîntului, a fotografiilor fără nume de autor; putem permite crestomatiele, antologiile și culegerile de fragmente alese, putem permite executări și reprezentațiuni de opere musicale sau dramatice în scop de binefacere, etc., etc.

Din cele expuse mai sus reese, în mod învederat, nu numai că, fiind dată legislațiunea liberală astăzi în vigoare în România, aderarea la Convențiunea din Berna e o simplă formalitate, dar încă îndeplinirea acestei formalități prezintă mari înlesniri și avantagii pentru scriitori, artiști și editori.

Aceștia, în primul rând, vor fi într'o situațiune cum nici unii alții nu au din punctul de vedere al formalităților, de oarece ei nu vor avea absolut nici o formalitate de făcut în toate celelalte țări ale Uniunii, pentru ca operele lor să fie ocrotite, pe când scriitorii și artiștii streini sunt, mai mult sau mai puțin, toți supuși oare căror formalități de înregistrare, de depozit, etc.

În al doilea rând vom stabili un fel de drept public general în materie de proprietate literară și artistică. În adevăr, în afară de Austro-Ungaria toate Statele civilizate ale Europei fac parte din această Uniune Internațională cu sediul în Berna; dar și în Austro-Ungaria mișcarea este atât de puternică, încât aderarea imperiului dualist se poate face dintr'o zi într'alta: deja Societatea autorilor, compozitorilor și editorilor de muzică din Viena, Corporațiunea artiștilor vienezi, cum și Comitetul Asociațiunii librarilor-editori austriaci s'au pronunțat pentru intrarea Austriei în Uniune *). Astfel vom avea regulile identice, de o potrivă aplicate în toată Europa cultă: și noi nu avem nici un interes de a vedea stabilindu-se tratamente diferențiale în această materie. Tot așa și în cestiunea protecțiunii consulare, deși România nu a încheiat convențiuni consulare cu toate Puterile, s'a admis să se acorde tuturor streinilor tratamentul de care se bucură în special Italia. Pentru ce, de pildă, cum e astăzi situațiunea legală, contrafăcătorii ar continua să exploateze operele germane, pentru că nu există nici reciprocitate legală, nici reciprocitate diplomatică între Germania și România, pe când contrafacerile operilor franceze, italiene, belgiene, elvețiene, etc., sunt pedepsite la noi? Un tratament legal trebuie statornicit pentru toți streinii. De altmintreli este și periculos, pentru o țară mică, să lase rezolvarea acestor cestiuni negocierilor diplomatice, pentru că Puterile cele mari apasă cu toată influența lor preponderentă și obțin totdeauna mai mult de cât ar trebui să li acorde. Acesta e un punct de vedere care merită toată atențiunea oamenilor politici și este mult mai prudent și mai înțelept de a intra în Uniunea Internațională din Berna, punându-ne astfel pe picior de perfectă egalitate cu toate Puterile Europei centrale.

*) Cf. Memoriul Biroului Internațional din Berna, publicat în lucrarea mea: *Les droits de propriété littéraire et artistique des étrangers reconnus par la justice en Roumanie*, p. 72.

*) Cf. *Die Berner Convention zum Schutze der Werke der Litteratur und Kunst und Oestereich-Ungarn*, von Carl Junker, Wien 1900.

Incontestabil că, în această afacere, interesul bine înțeles al propășirii literaturii și artei naționale ne îndeamnă la acest pas. Dar e la mijloc o cestiune de demnitate. După cum, foarte judicios se exprimă d. Alcide Darras: „E un obicei primejios de a rezolva chestiunile de drept numai prin considerațiuni de interes; contrafacerea este o hoție, morala este o datorie și nu trebuie preocupată”. De ce nu am admite că se vor naște și români ale căror opere să fie căutate în străinătate? Și ar fi oare drept să nu se bucure și dânsii de protecțiunea în deobște acordată tuturor autorilor străini? Un modest exemplu am avut cu compozițiunile muzicale ale lui Ivanovici cari au îmbogățit pe numeroși editori stăini, pe când autorul a murit sărac. Ni se va răspunde: cu o floare nu se face primăvara. Așa este, dar dacă atmosfera ambiantă e năbușitoare, cum mai pot răsări florile artistice? Îndărătnicia ce s'a arătat în această chestiune s'a manifestat și în accia a brevetelor de invențiuni. Multă vreme s'a susținut serios că noi nu avem și nu putem avea inventatori și ca o consecință monstruoasă se cerea menținerea aceleiași stări de lucruri scandalor: se în care România era centrul de acțiune al piraiților industriali, cum a fost și a piraiților literari. Astăzi însă avem o lege asupra brevetelor de invențiune și ca o sancțiune imanentă, s'a văzut numai decât acea admirabilă invențiune a D-lui Theodorescu, care e ca o binecuvântare cerească pentru instituțiunea „Vatra Luminoasă” eșită din creierul genial, sau mai drept zicând din inima nesecat de miloasă a Majestății sale Reginei; mașina pentru orbi este astăzi răspândită pe toată suprafața globului și grație brevetului de invențiune, care se va respecta și în străinătate, ea va rămâne o invențiune românească și banii ce se vor strânge vor alina mii de mii de suferinți.

De ce nu am admite că și alte asemenea opere românești, fie din domeniul științific, literar și artistic, fie din acel al industriei nu ar izvorî din imaginațiunea românului? Nu numai țările cele mari numără cugetători ageri: pildă ne stau Belgia, Elveția și Olanda.

Singura obiecțiune ce s'a făcut adeseori e că literatura română se află încă în fașe și are nevoie de se adăpa la izvorul literaturilor streine. Obiecțiunea aceasta, serioasă în vremuri, nu mai poate atârna în cumpănă astăzi; acei ce o fac, dacă nu sunt interesați în cauză, deprinși a trăi din munca altora, apoi de sigur atunci nu cunosc producțiunile naționale din timpul din urmă, de cari literatura și arta română se pot cu drept fâli. Fără o ocrotire dreaptă și eficace, scriitori și artiștii noștri nu pot lupta cu puhoiul de traducțiuni și de reproducțiuni nesăbuite, cari scâlcie sărmana limbă Românească și pun stavile propășirii literaturii și artei naționale. De altminteri aceiași obiecțiune s'a făcut acum vre-o treizeci de ani și în domeniul industriei și comerțului: din fericire însă românul s'a arătat destoinic în numeroase industrii și meserii astfel că astăzi putem să ne mândrim că nu mai suntem, în parte cel puțin, sub jugul economic al străinătății. În ordinea culturii naționale, să avem asemenea încredere și să ne desbrăcăm de niște deprinderi rușinoase de spoliare, care omoară spiritul de inițiativă, înăbușesc orice avânt generos către un ideal național și ne reduce a fi niște instrumente servile sau niște paraziti, ca acei pe cari Horațiu îi poreclea cu despret, *imcicatorum sercum pecus*.

De altfel ori care ar fi desnădăjduirea traducătorilor și editorilor cari trăiau din munca autorilor străini, nu ne mai putem reîntoarce la starea de imorală sălbătecie dinainte: că vom adera sau nu la Convențiunea din Berna,

că vom face sau nu o nouă lege a dreptului de autor, mai sănătoasă și mai potrivită cu progresele săvârșite în lumea civilizată în timpul din urmă, jurisprudența română este astăzi astfel, încât drepturilor autorilor străini sunt deplin ocrotite și va depinde numai de agerimea lor ca să împiedice pe viitor contrafacerile și reproducerea ilicite, printre cari de sigur putem număra și traducerea neautorizată.

Lucrurile stând astfel, e mult mai rațional și mai demn să regulăm definitiv cestiunea dreptului de autor sau, cum se zice în mod curent, a proprietății literare și artistice.

Acelor ce se împotrivesc, în afară de argumentele expuse mai sus, trebuie să le punem în vedere că regulamentul dreptului de reproducere a operelor literare și artistice nu însemnează nici de cum împiedicarea ca ele să fie reproduse sau traduse; în general drepturile de autor, pentru străinătate, sunt foarte modeste și în special în ceea ce privește Franța se fac învoeli sau abonamente cu societatea oamenilor de litere din Paris, cu aceea a compositorilor de muzică și a autorilor dramatici, etc., în condițiuni din cele mai puțin oneroase. Ce morală este aceea de a plăti traducătorilor, cari copiază și fac în definitiv o lucrare secundară, și a nu da nimic autorului principal? Cea mai elementară omenie ne îndeamnă cel puțin să împărțim recompensa pe din două între autorul operei originale și traducător.

Aderarea la Convențiunea din Berna ar avea de primă consecință imputinarea unui adevărat proletariat de traducători: aceștia ar fi, puțin câte puțin, înlocuiți prin scriitorii originali cari s'ar inspira direct din istoria națională, din frumoasele și poeticele legende ale poporului român.

Prin intrarea României în uniunea internațională din Berna am avea marele avantaj să împărțăm, treptat, lentele, dar sigurele progrese ce legislațiunea în materie de proprietate literară și artistică va face în cursul anilor curgători; cu chipul acesta, fără trudă ulterioară, fără zvrăcoliri interne, ne vom perfecționa și noi încetul cu încetul legislațiunea cu privire la dreptul de autor.

E timpul ca și la noi, scriitorul și artistul să nu mai fie obligat să se înroleze printre funcționari pentru a putea trăi; dându-i independența traiului, îi vom lumina și mai mult mintea și îi vom înălța inima, pentru a crea de acele opere maestre, cari fac gloria unui popor.

Să pregătim o soartă mai bună scriitorilor și artiștilor, în acest an jubilar, care este primul popas al neamului românesc în calea ascendentă, la sfârșitul căreia nădăjduim să atingem telul dorit al înfrățirii și al depliniei propășiri a tuturor păturilor sociale.

În raportul său dela 19 Iulie 1793, convenționalul Lakanal exclamă: „Geniul, în tăcere, alcătuiește o operă care împinge departe cunoștințele omenești: pirații literari o răpesc repede, iar autorul pășește spre nemurire printre ororile miseriei. Dar copii lui?... Cetățeni, urmașii marelui Corneliu s'au stins în sărăcie!”

Tot astfel și la noi, neamul românesc va deplânge pururea și cu drept cuvânt că Eminescu, genialul poet a cărui limbă a rămas până astăzi neintrecută, s'a stins și el în sărăcie, pe când cel d'întăiu băcan sau arendaș venetic, se îmbogățește cu nemiluita în această blagoslovită țară.

Dacă toate națiunile civilizate, au luat măsuri drastice pentru a preîntâmpina repetarea unor asemenea scandaluri sociale, e timp să le imităm și noi.

E timp să dăm o ocrotire temeinică limbei strămoșești, amenințată în

însăși existența sa. Nimeni nu a zugrăvit mai bine primejdia care o amenință, decât Majestatea Sa Regele, în ședința Academiei dela 2 Aprilie 1905:

„Dorința Mea, a zis Augustul nostru Suveran, este ca Academia să scape aceste odoare amenințate a cădea în uitare, redându-le locul la care au drept și să pue o stavilă la acest vâl de nepăsare pentru graiul bătrânesc, stărpind totodată burieniile neologismului care înăbușe limba strămoșească.

„De ce să ne ferim de aceste locuțiuni vechi, cu obârșie așa de curată ca aceea a liturghiei și a letopiseților țarei și cari nici arhaisme nu sunt, de oarece le întâlnim în limba bisericeii și a poporului. Mult mai de temut sunt aceste neologisme sterpe, cu formă și înțeles pocite, cari nu aduc nici o idee nouă, ci isgonesc numai cuvinte curat românești spre a le înlocui cu altele streine, cu înțeles absolut identic, ca spre pildă: *avansare*, în loc de *înaintare* și *voiaj*, în loc de *călătorie*.

„Aceste parasite răutăcioase sunt mii; numărul crește pe zi ce merge și sfârșitul lor va fi schilodirea limbei. Strecurarea lor o datorim în mare parte vieței politice, obiceiurilor apusene și educațiunei copiilor în străinătate.

„Urmarea cea mai de plâns a acestei greșite îndrumări este șanțul ce se sapă între limba claselor culte și neprihănită limbă a poporului. Despărțenia aceasta trebuie dar cu orice preț preîntâmpinată, ca o primejdie pentru neamul românesc, a căruia unitate se întemeiază pe legea și limba sa“.

Aceste memorabile cuvinte să ne stea pururea în minte și în inimă, pentru a ne călăuzi în lupta ce trebuie să ducem cu toții împotriva primejdiei acestia. Iar mijlocul cel mai priincios, pentru a atinge țelul dorit, este de a îngredi abusul contrafacerilor, a reproducerilor și a traducerilor neautoritate, acordând scriitorilor naționali puțința de a trăi din munca lor și de a crea opere originale.

În materie de proprietate literară și artistică, mai mult ca în orice altă ramură a activității omenești, trebuie să medităm serios faimoasa zicătoare latină: „*Suum cuique tribuere*“.

Trandafir G. Djuvara.

Iată și ante-proiectul de lege asupra dreptului de autor prezentat de subsemnatul ca raportor al comisiunii însărcinate cu elaborarea lui.¹⁾

CAP. I. — Dispozițiuni generale.

Art. 1. Autorul unei opere științifice, literare sau artistice are dreptul exclusiv de a o da publicității sau de a o reproduce, în orice mod, sub orice formă și pentru orice întrebuintare ar fi.

Sunt astfel ocrotite toate manifestările cugetărei, scrise sau vorbite, date sau nu la lumină, infățișate prin orice mod de reproducere actual sau viitor, cum sunt: cărțile, broșurile și publicațiunile de tot soiul, între cari se copriind și ziarele și revistele periodice; discursurile, conferințele, lecțiunile publice, pledoariile și predicile; operile dramatice și dramatico-muzicale, compozițiunile muzicale cu sau fără cuvinte și operile choregrafice; picturile, desaturile, gravurile litografice, ilustrațiunile, hărțile geografice și topogra-

1) Comisiunea a fost numită de d. M. Vlădescu, fost Ministru al Cultelor și Instrucțiunei Publice și de D. Orecceanu, Ministru al Justiției, și compusă din d-nii C. Dissescu, Cyru Oeconomu, D. Ollănescu, N. Mandrea, T. G. Djuvara, Nicolae Petrașcu, Al. D. Xenopol, J. Th. Florescu, N. Nicolescu, M. Holban și J. Th. Ghica.

face, planurile arhitecturale; fotografiile; sculpturile, etc., într'un cuvânt toate operele artelor grafice și plastice, ori care ar fi meritul, scopul și în-sușirea lor.

Art. 2. Scriitorul sau artistul care lucrează pe socoteala unui alt scriitor sau artist este presupus că a cedat acestuia dreptul său de autor, afară de convențiuni contrarii.

Art. 3. Dreptul de autor este mobilier, cesibil și transmisibil, în total sau în parte.

Art. 4. Exercițiul dreptului de autor nu este supus îndeplinirii nici unei condițiuni sau formalități.

Pentru urmărirea dreptului de autor este destul ca numele autorului să fie indicat pe opera sa.

Depozitul prevăzut de legea din 23 Martie 1904 se menține numai în scopul exclusiv de a îmbogăți bibliotecile publice.

Art. 5. Dreptul de autor se încheazășuește moștenitorilor autorilor sau tuturilor celor în drept în răstimp de 50 de ani după moartea autorilor.

După trecerea acestui termen, operele cad în domeniul public și reproducerea lor este îngăduită ori-cui.

Art. 6. Cesionarul dreptului de autor sau al obiectului pe care'l materializează o operă de literatură, de muzică sau a artei desenului, nu poate modifica opera, pentru a o vinde sau a o exploata, nici schimbă titlul operei, nici expune în public opera modificată, fără învoirea autorului sau acelor în drept.

Art. 7. Se exclud dela protecțiunea legii de față creațiunile inteligenței cari produc un rezultat industrial și pentru cari se pot obține brevete de invențiuni.

Art. 8. Sunt considerate ca ilicite, dacă nu au autorizarea autorului: reprezentarea și executarea publică; reproducerile, cu trunchieri, adăogiri sau schimbări, cum sunt: adaptările, localizările, transformările romanelor și navelor în piese de teatru și vice-versa; arangiamentele muzicale, reproducerile prin mijlocirea unei alte arte, ilustrațiunile unei opere; reproducerile operilor muzicale prin instrumentele de muzică mecanică, prin fonografe, cinematografe, aristoane, pianole, etc.

Art. 9. Dreptul de reproducere este independent de dreptul de proprietate asupra obiectului material, prin urmare cesiunea obiectului material nu implică cesiunea drepturilor de reproducere și vice-versa.

CAP. II. — Despre traducțiune.

Art. 10. Autorul unei opere are dreptul exclusiv de a autoriza traducerea ei.

Cesiunea dreptului de autor nu implică și cesiunea dreptului de traducere, afară de o stipulațiune formală în acest sens.

Art. 11. Traducerile neautorizate de autorii operilor originale sunt considerate ca reproduceri ilicite și pot fi urmărite ca atari.

Traducerile autorizate sunt ocrotite ca și lucrările originale, în ceea ce privește textul traducerei; fiecare însă este liber a face, cu învoirea autorilor, alte traduceri după textul original al scrierei.

CAP. III. — Despre operele muzicale și artistice.

Art. 12. Nici o operă muzicală nu poate fi executată sau reprezentată în public, în total sau în parte, fără învoirea autorului.

Art. 13. Dreptul autorului asupra compozițiilor muzicale coprinde dreptul exclusiv de a face arangiamente asupra motivelor operei originale.

Art. 14. Este permisă inserarea, într'o culegere specială destinată școalelor, a mici compozițiuni muzicale, deja publicate, cu sau fără textul original, dacă se va arăta izvorul.

Art. 15. Oricine va reproduce, în mod licit, o operă artistică, prin mijlocirea unei arte deosebite de cea a originalului, va fi considerat ca autor și se va bucura de ocrotirea legii de față.

Art. 16. Nici autorul, nici proprietarul unui portret nu are dreptul de a'l reproduce sau de a'l expune în public, fără învoirea persoanei reprezentate, sau a celui în drept douăzeci de ani după moartea persoanei reprezentate.

Persoana reprezentată sau îndrituiții au totdeauna dreptul de a reproduce asemenea portrete.

Art. 17. Cesiunea unui obiect de artă nu implică cesiunea dreptului de reproducere în folosul cumpărătorului.

CAP. IV. — Despre operele inedite, anonime și postume.

Art. 18.—Lucrările literare și muzicale inedite nu pot fi sechestrate, nici lucrările de artă, cât timp trăește autorul lor și cât timp ele nu au fost date pentru vânzare sau pentru publicitate.

Art. 19.—Dreptul de autor asupra operilor anonime are o durată de 50 de ani, cu începere dela prima publicare licită a operei. El e exercitat de editor, pe câtă vreme adevăratul autor nu s'a făcut cunoscut. Când autorul s'a făcut cunoscut înaintea expirării acestui termen dreptul lui se prelungește cât va mai trăi și încă 30 de ani după moartea sa.

Operele, cari apar sub numele unei persoane morale, sunt asimilate cu operele anonime.

Art. 20. Proprietarii unei opere postume se vor bucura de dreptul de autor în răstimp de 50 de ani, din ziua când opera va fi publicată, reprezentată, executată sau expusă.

CAP. V. — Despre colaborațiune.

Art. 21. Colaboratorii au drepturi egale asupra operei comune, afară de convențiuni contrarii.

Art. 22. În caz de neînțelegere între colaboratori, tribunalele vor statornici asupra exploatărei operei.

Colaboratorul, care nu primește exploatarea, poate să refuze de a fi părtaș la cheltuelile ca și la beneficiile acestei exploatări și poate cere ca numele său să nu fie indicat pe operă.

Art. 23. Dreptul de autor dăinuște în folosul tuturor celor în drept 50 de ani după moartea celui din urmă dintre colaboratori.

În lipsa urmașilor sau îndrituiților unui colaborator, partea sa revine celorlalți colaboratori sau celor ce sunt în posesiunea drepturilor lor.

CAP. VI. — **Excepțiuni la regulele de mai sus.**

Art. 24. Reproducerea actelor oficiale ale autorităților publice și reproducerea hotărârilor judecătorești nu pot fi oprite.

Art. 25. Discursurile parlamentare și discursurile rostite în întruniri publice sunt proprietatea autorilor lor, dar pot fi reproduse în toate ziarele politice.

Art. 26. Se pot retipări, fără prealabilă autorizare, articolele de discuțiune politică, descripțiunile invențiunilor științifice, noutățile zilei și „faptele diverse”, indicându-se însă izvorul de unde au fost împrumutate.

Reproducerea informațiunilor de presă va fi totuși interzisă, când se va dovedi că constituie o concurență nelegală.

Art. 27. Dreptul de autor nu împiedică dreptul de a face citațiuni, într'un scop de critică și de polemică, sau pentru opere destinate învățământului.

Art. 28. Sunt permise crestomatiile, antologiile și culegerile de fragmente alese, reproducând pentru școli, bucăți literare sau științifice, cu condițiune ca să se indice izvorul și numele autorilor și să nu se modifice nici de cum textul original.

Art. 29. Fotografiele pot fi reproduse, dacă nu poartă pe dânsese numele autorilor lor.

Art. 30. Se vor îngădui executările și reprezentațiunile operilor dramatice, muzicale, dramatico-muzicale și choreografice, organizate în scop de binefacere, chiar fără o prealabilă învoire a autorilor.

CAP. VII. — **Despre contrafaceri.**

Art. 31. Orice știrbire, rău voitoare sau frauduloasă, adusă dreptului de autor, constituie delictul de contrafacere și dă loc la despăgubiri civile, lăsate la aprecierea justiției (art. 339 C. P.)

Tot astfel și orice usurpare a numelui unui autor, precum și imitarea frauduloasă a semnăturii lui și a oricărui semn distinctiv adoptat de dânsul.

În privința vânzării și introducerii în România a operilor contrafăcute se vor aplica dispozițiunile art. 340 din Codul Penal.

Art. 32. Pedepsele delictelor de contrafacere sunt cele prevăzute la art. 341 din Codul Penal.

În caz de recidivă, pedeapsa va fi îndoită.

CAP. VIII. — **Despre confiscări și distrugerii.**

Art. 33. Confiscarea operilor sau obiectelor contrafăcute, cum și a tuturor uneltelor cari au slujit la săvârșirea delictelor de contrafacere se va face potrivit art. 341 din Codul Penal.

Asemenea și confiscarea incasărilor reprezentațiunilor teatrale ilicite (Art. 342, C. P.)

Art. 34. Distrugerea exemplarelor fabricate sau răspândite fără autorizare, precum și a uneltelor întrebuintate pentru făptuirea acestor contrafaceri sau reproduceri ilicite, poate fi cerută, pe cale civilă sau penală.

CAP. IX. — Dispozițiuni finale.

Art. 35. Infracțiunile la legea de față se vor urmări numai după plângerea persoanei a căror drepturi au fost călcate.

Autorul va putea alege calea penală sau civilă. În cazul din urmă constatarea contrafacerei se va ordona de Președintele Tribunalului.

Afacerea se va judeca sumar și de urgență.

Art. 36. Acțiunea civilă sau penală se prescrie după trecerea a cinci ani din ziua publicării, reprezentării sau punerii în vânzare a operei contrafăcute.

Art. 37. Legea de față se va aplica tuturor operilor științifice, literare și artistice, care, în momentul promulgării ei, nu vor fi căzute în domeniul public. Se vor respecta numai convențiunile mai înainte încheiate între părți.

Art. 38. Autorii nu pot cere despăgubiri pentru reproduceri săvârșite înainte de promulgarea legii de față; vânzarea însă a acestor reproduceri este interzisă, după intrarea în vigoare a acestei legi, afară de o înțelegere care ar interveni între proprietarii lor și autori.

Art. 39. Strinii se vor bucura în România de toate drepturile închezășuite prin legea de față, pe un termen, care nu va depăși pe cel prevăzut de legea română. Totuși dacă aceste drepturi vor înceta, mai înainte, în țara lor, ele vor înceta, în același timp, și în România.

Art. 40. Art. 1—11 din legea dela 1 Aprilie 1862, Regulamentul din 4 Maiu 1862 și orice dispozițiuni contrarii acestei legi sunt și rămân abrogate.

Raportor, TRANDAFIR G. DJUVARA.

VERIFICAT
2017

VERIFICAT
187

